

do najmanje sitnice raspredena pravila o govorničkoj dikciji i akciji, kako je to učinio ovaj pisac. Nema dvojbe, da su se govornici staroga vijeka tih pravila držali u praksi, a vjerojatno je, da im je i teorija bila bolje poznata nego li u kasnija vremena nama. Držim, da će ova knjiga moći mnoge bolje uputiti u govorničku umjetnost, ali držim, da će i mnogi reći, kad ovu knjigu pročitaju — glupost! Rekao bih i ja, da je mnogo toga u toj knjizi suvišno, n. pr. u drugom poglavlju o izgovaranju glava i spajanja vokala sa konsonantima, što sve spada na gramatiku. Dakako ono što ima pisac o naglasu vrijedi za njemački jezik. Ono o mimici je preopširno i preistančeno, tako da se čovjek izgubi u onoj šumi pravila i pravilaca, a stvar je ipak jednostavnija. Pisac je odviše zašao u teoriju, a za sigurno držim, da propovjedniku nije od potrebe znati sve ono, što treba da znađe glumac. U ostalom ova je umjetnost (govornička) slabo njegovana u naše doba, veoma malo imponuje svijetu, a još manje imade koji joj služe i koji se njom bave. Za to želim, da ova knjiga bude mnogima poticalom, da se i na tom polju crkvenoga govorništva nešto više učini. Učiteljima govorništva i onim mladim propovjednicima, koji imadu dara govorničkoga, preporučjem ovo djelo za proučavanje.

Dr. Pazman.

Cuthbert - Slavić: Biser-suze ili život sv. Margarite Kortonske, pokornice III. reda sv. Frane. Engleski napisao F. Cuthbert O. F. M. C. Preveo i neke misli dodao O. Frane Slavić O. F. M. župnik u Sumartinu na otoku Braču u Dalmaciji. Split 1915. Brzotiskom „Narodne tiskare“. U osmomi imade str. 94. Cijena K 1'10, vezano K 2'—

Marni redovnik O. Frane opet je obdario hrvatski katolički puk lijepom knjigom, koju može svak bez straha čitati, a oni, koji čeknu za svetim življenjem, i kojima je prevodilac ovo svoje djelo posvetio, naći će u toj knjizi mnogo pouke i zdrave hrane za dušu. Sadržaje pak

ta knjiga „Legendu sv. Margarite“ t. j. životopis ove svete, što ga napisao fra. Giunta prezimenom Bevegnati, redovnik franjevac u samostanu u Kortoni, kroz mnogo godina ispovjednik sv. Margarite, koji je prema tomu dobro poznao ovu pokornicu, na svoje oči gledao cio njezin život, pokoru, napasti, borbu i duhovni napredak ove Božije ugodnice. Nitko drugi nije mogao bolje znati od fra. Giunte, kako je sv. Margarita od grješnice postala pokornica, — od pokornice svetica; nitko drugi nije većma bio zvan da napiše životopis sv. Margarite. Ova „Legenda“ je poglaviti sadržaj ove knjige. No pred „Legendu“ stavio je pisac iza prekratkoga Predgovora sastavak pod naslovom „Magarita Kortonska. Njezin život“. U tom sastavku na 34. strani orisan je isto tako životopis iste ove svete za polovicu kraći od životopisa legende. Tako imademo u jednoj te istoj knjizi dvaput jednu te istu stvar, prvi put kraće prikazanu, a drugi put dulje. Ovu kraću napisao je po naslovu knjige sudeći engleski kapucin Guthbert, a onu dulju talijanski fratar Bevegnati. Treći pisac ove knjige — prevodilac Slavić — prevodio je ono prvo s engleskoga, a ovo drugo valjda s talijanskoga. Nije bo vjerojatno, da je mimošao talijanski original pa prevodio engleski prijevod! Ni najmanje pak ne znamo, ko je je misli „dodao“ O. Frane. To se veli na naslovu knjige, a u Predgovoru, gdje se to pravom očekivati trebalo, ni riječi o tom. Čitajući životopis sv. Margarite opaziti se moglo, da prevodilac mjestimice navodi doslovce nekoja mjesta iz originala i štampa ih u tekstu kurzivnim pismenima, a odozdo u opazci (jednom i u tekstu na str. 11.) ima engleski tekst. Po ovom postupanju sudeći O. Slavić je pisac, a ne prevodilac ovoga prvoga životopisa. Za pravo bi nad onaj prvi kraći životopis imao doći naslov „Predgovor“, bilo to Slavićev ili Guthbertov. Onda bi knjižica imala glavu i rep. U njoj se na v-djelo izdaje Životopis — legenda — sv. Margarite od fra. Giunte Bevegnati-a s Predgovorom Engleza Guthberta. Jedno i drugo preveo O. Slavić. Ili ako je prvi životopis glavni sadržaj knjige, onda legenda Beve-

gnatijeva ima smisla kao prilog, kao historijski dokumenat, koji je piscu životopisa služio za podlogu. Ali to je trebalo u Predgovoru istaći.

Naslov knjizi glasi: Biser-suze. To sigurno nije naslov originalni. Ili su to možda one nekoje misli, što ih je prevodilac „dodao“? Ali jamačno nije zgodan naslov. Biser-suza je pjesnički izraz za suzu, koja se iz oka niz lice runi kao zrno biserovo što se runi, ako se prekine nit, na kojem je biserje nanizano. Pjesnik može aludirati na boju suze ili na oblik ili veličinu, pa je ispodrediti sa biserom. O. pak Slavić ima pred očima ime ove svetice. Istina da latinska riječ margarita (ovo nije grčka riječ) znači biser; ali i ne ženske osobe reklo bi se hrvatski Biserka. Prema tomu imalo se možda reći Biserkine suze mjesto pokornički život sv. Biserke. Ali ni to ne bi preporučio kod ovako ozbiljna predmeta.

Sadržaj života sv. Margarite, ili ga napisao Guthbert, a preveo Slavić, ili ga napisao Slavić, dobar je. Odaje pisca veoma vješta ascezi i mistici, dobra filozofa i psihologa, izvrsna stilistu. Mjestimice n. pr. pod konac str. 8. i na prvoj polovici str. 9. pa na str. 19., 21 pisac zadivljuje svojim točnim opisom i poznavanjem duhovnih stvari. Na str. 31. pod konac imade rečenica „I zato promatrajući . . . , koja po svoj prilici nije dobro prevedena. No i prijevod — ako je prijevod — je dobar. Meni smetaju ipak nekoji izrazi neobični u hrvatskom jeziku, n. pr. umrao, škodovalo, ašiski ubožar (za sv. Franju) i dr. Interpunkcije su loše, samo ne znam, da li je krivnja pisca ili prevodioca. Ime tal. grada Arezzo prevodi se sa Arec, dok se imena drugih gradova Montepulciano i osoba (Guljelmio, Giunta, Uguccio) ne pohnraćuju, već pišu po talijanskom. No i pored ovih nedostataka preporučujem ovu knjižicu, jer je sadržajem vrijedna i dobra.

Dr. Pazman.

Strohal Rudolf: Cvět vsake mudrosti. Najstarije hrvatsko umjetno sačuvano književno djelo iz 14. vijeka. Zagreb, Tiskara C. Albrechta. U 8i str. 48. Cjena K 1'—

Marljivi sabirač građe za najstariju hrvatsku književnost i najbolji poznavalac glagolskog pisma g. Rudolf Strohal, nemogući dočekati, dok njegovi radovi dođu na red u izdanjima hrvatske akademije, izdaje malo po malo sam o svojem trošku što je marno sabrao, marljivo proučio i drži za vrijedno da ugleda svijetlo. Osim nebrojenih članaka, što ih je Str. napisao u svim hrvatskim listovima i časopisima, ovo je treća knjiga, što je izdaje Str. u svojoj vlastitoj nakladi. U Predgovoru ističe Str., da je najstarija hrv. knjiga zadržta još uvijek tamnom koprenom. Koljevka hrvatske umjetne knjige nije Dalmacija, kako se dosada držalo, već Hrvatska. Prvo kulturno središte hrvatskoga naroda, da je bio Senj, gdje je bila podignuta hrvatska tiskara god. 1494. Začetnici hrvatske umjetne knjige nisu Marulić, Držić i Menčelić, kako to hrv. literarni historici redovito uzimlju, već nepoznati pisci iz 14. vijeka i prije. Najznamenitiji književni hrvatski spomenik iz 14. vijeka je glagolski rukopis, što ga čuva akademija u Zagrebu, i u kojem se sačuvalo više lijepih članaka, a među ovima i djelo, koje imade naslov: Cvět vsake mudrosti. Izdavajući ovo djelo poslužio se Str. još sa dva rukopisa iz 15. vijeka, od kojih se jedan čuva u Zagrebu a jedan u Ljubljani. Iz kasnijih bilježaka, što se nalaze na tom rukopisu, proizlazi, da je taj rukopis još stariji od 14. vijeka, jer su pisci ili prepisivač dulje vremena kod sebe čuvali svoje knjige, obično do smrti, a ovaj rukopis išao je od ruke u ruku, prelazio od jednog a vlasnika u vlasništvo drugoga.

Što se naslova tiče, ističe pisac, da su taj naslov upotrebljavali prepisivači glagolskih rukopisa i za druga djela. — Za pisca se ne zna, jer popovi glagolaši, veli Str., nisu pisali radi slave ovoga svijeta, već su pisali Boga radi i za korist duhovnu hrv. naroda. Ovo djelo narodno je djelo, kao što narodna pjesma i narodna pripovijetka, gdje se ne pita za auktora. Takovo djelo kad je nastalo išlo od popa do popa, od samostana do samostana; to se djelo čitalo narodu u crkvi kod kršćanskoga nauka i kod kuće privatno. Zadaća takovu djelu bila je čudoredno odgajati. Ta-